

De Minister-President, Minister van Algemene Zaken
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De Minister van Defensie
De Minister van Veiligheid en Justitie

Amsterdam, 1 september 2015

Betreft: Concept-wetsvoorstel Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 20XX

Excellenties,

Greenpeace International (GPI) heeft kennis genomen van bovengenoemd wetsvoorstel en maakt hierbij gebruik van de mogelijkheid via de internetconsultatie haar zienswijze naar voren te brengen.

Het onderzoeken van en publiceren over milieumisstanden vormt een belangrijk onderdeel van de activiteiten van Greenpeace (zowel GPI als de nationale en regionale Greenpeace-kantoren). In sommige gevallen worden wij daarbij geholpen door bronnen die graag anoniem willen blijven. Tot de misstanden die Greenpeace-kantoren de laatste jaren met hulp van vertrouwelijke bronnen bloot hebben kunnen leggen behoren bijvoorbeeld de illegale uitvoer van elektronica-afval,¹ hoge bijvangstniveaus in de tonijnvisserij² en verduistering van publieke middelen in de Japanse walvisvaart.³

Twijfel of hun identiteit wel echt geheim blijft kan voor mensen die weet hebben van een misstand reden zijn om niet naar de pers of een niet-gouvernementele organisatie (NGO) te stappen. De maatschappelijke gevolgen van een dergelijk 'chilling effect' kunnen aanzienlijk zijn; te denken valt aan informatie over de gebrekkige beveiliging van een kerncentrale of chemische verontreiniging van voedsel die niet of te laat naar buiten komt.

Het is daarom van belang dat het recht op bronbescherming wettelijk gewaarborgd wordt en dat de overheidsdiensten die zich met onderzoek en opsporing bezighouden slechts bij uitzondering en na zorgvuldige rechterlijke toetsing inbreuk op dit recht kunnen maken.

Wij hebben de bijdrage van de Studiecommissie Journalistieke Bronbescherming van de Vereniging voor Media- en Communicatierecht aan deze consultatie met instemming gelezen, en sluiten ons aan bij de daarin gedane aanbevelingen.

In aanvulling op die bijdrage vestigen wij uw aandacht graag op het belang dat bronbescherming niet alleen toekomt aan journalisten in enge, traditionele zin, maar ook aan andere maatschappelijke waakhonden, bijvoorbeeld NGO's, die met behulp van vertrouwelijke bronnen informatie over misstanden openbaren.

Regelmatig blijkt dat Greenpeace-kantoren de aandacht van inlichtingen- en veiligheidsdiensten in verschillende landen genieten; het afgelopen jaar bijvoorbeeld in India en Zuid-Korea.⁴ In hoeverre dat op dit

¹ Zie <http://www.greenpeace.org/international/en/news/features/e-waste-nigeria180209/>

² Zie <http://www.greenpeace.org.uk/blog/oceans/video-global-tuna-industry-doesnt-want-you-see-20111117>

³ Zie <http://www.greenpeace.org/international/en/publications/reports/whaling-on-trial/>

⁴ Zie <http://www.ndtv.com/cheat-sheet/greenpeace-targeted-by-intelligence-bureau-again-10-developments-579397> en <http://www.theguardian.com/environment/2015/feb/24/spy-cables-greenpeace-kumi-naidoo-targeted-security-threat-g20-seoul>

moment in Nederland speelt is niet duidelijk, maar ook van deze onduidelijkheid kan een 'chilling effect' ten aanzien van bronnen uitgaan.

De Studiecommissie Journalistieke Bronbescherming verwijst (zie aanbeveling 3 van 22 oktober 2014) naar *Recommendation No. R (2000) 7 to Member States on the Right of Journalists not to Disclose their Sources of Information* van het Comité van Ministers van de Raad van Europa. Hoewel bronbescherming in deze aanbeveling als een recht van journalisten omschreven wordt, wordt de term 'journalist' zodanig breed en open geformuleerd dat daaronder ook medewerkers van een NGO zouden kunnen vallen:

"the term "journalist" means any natural or legal person who is regularly or professionally engaged in the collection and dissemination of information to the public via any means of mass communication".

Daarnaast heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in inmiddels een groot aantal zaken benadrukt dat NGOs, net als de media, aan te merken zijn als 'maatschappelijke waakhonden', en uit dien hoofde aanspraak op dezelfde rechtsbescherming onder het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens kunnen maken:

"The Court has ... accepted that non-governmental organisations, like the press, may be characterised as social "watchdogs". In that connection their activities warrant similar Convention protection to that afforded to the press."

- *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung v. Austria*, 28/11/2013, § 34.⁵

Naar onze mening betekent dit ook dat nationale wetgeving die invulling geeft aan het recht op bronbescherming zoals dat voortvloeit uit artikel 10 EVRM op gelijke voet van toepassing dient te zijn op NGO's en hun medewerkers.

Wij geven u daarom graag in overweging om onder artikel 24, lid 4, niet te spreken over een 'journalist', maar meer in algemene zin over personen of instellingen die in het kader van regelmatige of beroepsmatige nieuwsgaring beschikken over gegevens afkomstig van een bron. Een alternatief zou zijn om in de Memorie van Toelichting expliciet te verwijzen naar het brede journalistenbegrip onder de aanbeveling van de Raad van Europa, alsmede de jurisprudentie van het EHRM die de rechten van NGO's gelijkstelt met die van de pers.

Hoogachtend,

Daniel Simons
Legal Counsel Campaigns & Actions
Greenpeace International

⁵ Van gelijke strekking zijn bijvoorbeeld ook *Vides Aizsardzības Klubs v. Latvia*, 27/05/2004, § 42; *Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary*, 14/04/2009, § 27; *Animal Defenders International v. the United Kingdom*, 22/04/2013, § 103; *Youth Initiative for Human Rights v. Serbia*, 25/06/2013, § 20.